

Na de invoering van passend onderwijs

TOELATING EN VERWIJDERING

Zo'n tienduizend kinderen in Nederland krijgen langere tijd geen onderwijs. De invoering van passend onderwijs moest het aantal thuiszitters terugdringen, maar dat blijkt in de praktijk lastiger te zijn dan gedacht. Scholen en overheid hebben in juni vorig jaar het Thuiszitterspact ondertekend om het tij te keren. Wat wordt er van scholen verwacht als het gaat om het toelaten en verwijderen van leerlingen in het kader van passend onderwijs? **Olga Luiken**

De mr heeft adviesrecht ten aanzien van een besluit van het bevoegd gezag over de vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toelating en verwijdering van leerlingen (artikel 11 lid 1 onder j Wms). Voor de uitoefening van dit adviesrecht is het van belang dat de mr goed geïnformeerd is over de toelating en verwijdering van, met name, leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Inmiddels heeft de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO) hierover verschillende adviezen gegeven. Deze adviezen geven richting aan de invulling van het wettelijk kader en het beleid van de scholen. In dit artikel wordt ingegaan op de bepalingen van de Wet passend onderwijs over toelating en verwijdering van leerlingen in het fundamenteel onderwijs.

Toelating

Ondersteuningsbehoefte

Om vast te kunnen stellen of een leerling op een school extra ondersteuning nodig

heeft, moet eerst vaststaan welke basisondersteuning de school biedt. Deze basisondersteuning staat beschreven in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Daarin is opgenomen welke ondersteuning iedere school binnen het samenwerkingsverband in ieder geval

biedt. De ondersteuningsplanraad, verbonden aan het samenwerkingsverband, heeft instemmingsrecht ten aanzien van het ondersteuningsplan. Daarnaast kan de school nog extra aanbod hebben, bijvoorbeeld voor leerlingen met een autismespectrumstoornis. Het aanbod van de

school is beschreven in het schoolondersteuningsprofiel, ten aanzien waarvan de mr adviesrecht heeft (artikel 11 lid 1 onder r Wms). Na aanmelding van de leerling onderzoekt de school de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Bij het in kaart brengen van de ondersteuningsbehoefte wordt van de ouders verwacht dat zij de beschikbare informatie over hun kind aan de school ter beschikking stellen. Als de ondersteuningsbehoefte is vastgesteld, onderzoekt de school vervolgens of zij de benodigde ondersteuning kan bieden. Hierbij gaat de school na of zij de ondersteuning in de vorm van doeltreffende aanpassingen zelf kan bieden. Bij het onderzoek naar de ondersteuningsmogelijkheden betreft de school ook de mogelijkheden vanuit het samenwerkingsverband, bijvoorbeeld de inzet van specifieke begeleiding in de vorm van een arrangement of financiering vanuit het samenwerkingsverband. De school beoordeelt voor elke individuele leerling of zij in de ondersteuningsbehoefte kan voorzien. Op voorhand stellen dat er geen ondersteuning mogelijk is of het uitsluiten van categorieën leerlingen mag dus niet. Dat laatste verdraagt zich ook niet met de uitgangspunten van pas-

send onderwijs. Een school mag bijvoorbeeld niet in haar schoolondersteuningsprofiel of toelatingsbeleid opnemen dat zij leerlingen met een oppositionele gedragsstoornis niet toelaat. Steeds moet de school bezien of zij in de ondersteuningsbehoefte van deze individuele leerling kan voorzien.

Zorgplicht

Als eenmaal is vastgesteld dat de school de leerling een passend onderwijsaanbod kan doen, gaat zij over tot inschrijving om vervolgens het ontwikkelingsperspectief op te stellen en de begeleiding ter hand te nemen. Concludeert de school echter dat zij niet de benodigde ondersteuning aan de leerling kan bieden, dan treedt de zorgplicht in werking. Deze houdt in dat de school van aanmelding een andere school moet vinden die in staat en bereid is de leerling de benodigde ondersteuning te bieden. Het zoeken van een andere – passende – school moet in overleg met de ouders plaatsvinden. Bij deze zoektocht moet de school de schoolondersteuningsprofielen van de andere scholen in het samenwerkingsverband (en soms ook daarbuiten) betrekken om te bezien welke school een aan-

bod heeft dat past bij de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Welke scholen expertise hebben die past bij de ondersteuningsbehoefte van de leerling moet de school bespreken met de ouders. Factoren die daarbij ook een rol kunnen spelen, zijn bijvoorbeeld de reisafstand naar de (andere) school en de voorkeur van ouders voor een school van een bepaalde denominatie. Als er geen thuisnabije school is met een overeenstemmend ondersteuningsprofiel of van de richting die de voorkeur heeft van ouders, moet de school aangeven waarom de andere school toch passend is (GPO advies 106295, te vinden op de website www.onderwijsgeschillen.nl/uitspraken). De andere, passende school kan een reguliere (basis)school zijn, maar ook een sbo- of (v)so-school. Voor toelating tot een sbo- of (v)so-school is een toelaatbaarheidsverklaring vereist. De school moet die verklaring aanvragen bij het samenwerkingsverband. De verplichting tot het vinden van een andere school die bereid is de leerling toe te laten, geldt niet als de school vol zit of als de ouders weigeren de (levensbeschouwelijke) grondslag van de school te onderschrijven. Wanneer de school een leerling weigert omdat er geen plek is, moet zij wel kunnen aantonen dat dit daadwerkelijk het geval is. Dat kan bijvoorbeeld door in het toelatingsbeleid een maximum aantal leerlingen per klas op te nemen en aan te geven welke toelatingsprocedure de school volgt als er geen plaats is. Wanneer een school een wachtlijst hanteert, treedt de zorgplicht in werking op het moment dat de leerling aan de beurt is. Voor een school voor voortgezet onderwijs geldt de zorgplicht ook niet wanneer de leerling niet aan de aanvullende voorwaarden voor toelating voldoet. Middelbare scholen kunnen aanvullend onderzoek doen om de geschiktheid van de leerling te bepalen als voor die leerling geen schooladvies is vastgesteld, de leerling geen eindtoets heeft afgelegd of als de school een specifiek

profiel heeft waarvoor specifieke kennis of vaardigheden nodig zijn, zoals tweetalig onderwijs.

Verwijdering

Redenen

Scholen kunnen in hun verwijderingsbeleid aan ouders en leerlingen inzicht geven in welke gevallen zij een leerling van school kunnen verwijderen en welke procedure dan geldt. Inzicht in het verwijderingsbeleid van de school kan (de schijn van) willekeur voorkomen. Scholen kunnen ervoor kiezen om de redenen die aanleiding kunnen zijn om tot verwijdering over te gaan, op te nemen in het verwijderingsbeleid. Reden voor verwijdering kan zijn wangedrag van de leerling of van de ouders of bijvoorbeeld twee keer een klas doubleren. Een andere reden kan zijn dat de school niet langer kan voorzien in de ondersteuningsbehoefte van een leerling. Is dit laatste het geval, dan moet de school in ieder geval onderzocht hebben wat de ondersteuningsbe-

hoefte van de leerling is en welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn en waarom deze niet volstaan. Duidelijk moet dus zijn welke ondersteuning en begeleiding is ingezet en welk effect dat heeft gehad. De school moet in een ontwikkelingsperspectief hebben vastgelegd wat de ondersteuningsbehoefte van de leerling is, welke factoren belemmerend en bevorderend werken en wat aan begeleiding is ingezet. Ook hier geldt dat de school bij het onderzoek naar haar ondersteuningsmogelijkheden kijkt naar de mogelijkheden die het samenwerkingsverband kan bieden. Bij verwijdering van een leerling wegens wangedrag van hemzelf of van zijn ouders gaat het om een ordemaatregel. De school moet bij het opleggen van een verwijderingsmaatregel zorgvuldig handelen, het is immers het zwaarste middel dat zij kan inzetten om bijvoorbeeld een leerling voor zijn wangedrag te straffen. De maatregel moet dan ook gebaseerd zijn op de juiste feiten en de school moet een zorgvuldige afweging van alle belangen maken. Van belang kan zijn in welke fase van de schoolcarrière of het schooljaar de verwijdering plaatsvindt. Daarnaast moet het wangedrag van de leerling of ouders verwijderbaar zijn en de reactie op dit gedrag – de verwijdering – moet proportioneel zijn. Wanneer bijvoorbeeld door het wangedrag van de leerling de orde, rust en veiligheid op school in gevaar komt, kan de maatregel in beginsel proportioneel zijn. Een school voor voortgezet onderwijs kan ook tot verwijdering besluiten in geval een leerling onvoldoende vorderingen heeft gemaakt. Maar dat mag alleen aan het ein-

zijn gesteld om te worden gehoord over het (voorgenomen) verwijderingsbesluit. In het basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs moet(en) daarnaast ook de (groeps)leraar/leraren worden gehoord. Voorts overlegt de school voor voortgezet onderwijs voorafgaand aan de beslissing tot verwijdering met de Onderwijsinspectie, onder andere om te kijken op welke andere manier de leerling onderwijs kan volgen. Als de verwijdering definitief is, moet de school die ook schriftelijk melden aan de Inspectie, en daarbij de redenen voor de verwijdering vermelden.

Conclusie

Passend onderwijs stelt wettelijke vereisten omtrent toelating en verwijdering van leerlingen in het funderend onderwijs. Het is belangrijk dat het toelatings- en verwijderingsbeleid van de scholen daarmee in de pas loopt. In dit artikel zijn de hoofdpunten van toelating en verwijdering aan de orde gekomen. Zij kunnen dienen als aandachtspunten voor de mr wanneer hij advies moet uitbrengen over het toelatings- en verwijderingsbeleid en over het ondersteuningsprofiel van de school.

Kan de school de benodigde ondersteuning niet bieden, dan treedt de zorgplicht in werking

de van een schooljaar. In alle gevallen geldt dat de school pas tot definitieve verwijdering van een leerling mag overgaan als zij aan haar zorgplicht heeft voldaan: er moet een andere school zijn gevonden die bereid is de leerling toe te laten.

Waarborgen

Een besluit tot verwijdering is met (procedure) waarborgen voor leerlingen en ouders omkleed. Een belangrijk formeel vereiste in een verwijderingsprocedure is het horen van de ouders en in het voortgezet onderwijs ook de leerling: ouders en leerlingen moeten vooraf in de gelegenheid

INFO

MEER INFORMATIE

Op www.onderwijsgeschillen.nl staan verschillende themadossiers, themabrieven en adviezen van de GPO en de LKC over toelating en verwijdering.

OVER DE AUTEUR

Mr Olga Luiken is ambtelijk secretaris bij Stichting Onderwijsgeschillen te Utrecht.